

Фото © Алекс Заклецький

Тетяна Давиденко – народилась і живе в Києві, фотографиня, викладачка, культуртрегерка.

Історія така: я знайшов своє призначення. Спочатку, як ти пам'ятаєш, я хотів стати пінгвіном-перевертнем, себто перевертачем пінгвінів. Ну, ти знаєш: коли бідні пінгвіни, що висиджують яйця, лякаються літаків, падають на спину і чеберяють лапами, а підвестися не можуть, то підіймати їх, виходить, нікому. Але днями побачив у новинах молоду жінку, яка вирішила займатися тим, що в неї найкраще виходить, – обійматися. Оскільки сегмент ринку обіймів уже опанований, я для себе вирішив, що можу писати самотнім людям листи. Воно може, в мене і не так добре виходить, як у тої дівчини – обійматися, але я буду дуже старатися. Пам'ятаєш пісню, тар-ра-ра-ра-ра-ра-ра, «One Of Us» називається. Знаєш, інколи навіть Бог приходив зморений із роботи, знімає плаща, вмиває руки й обличчя, вмикає автовідповідач, а там – ніхто-нічого. Тоді він ставить чайника на плиту... а далі – звичайна процедура.

ISBN 978-617-614-247-8

9 786176 1142478

ВИДАВНИЦТВО

Країна призначення

Тетяна Давиденко

КРАЇНА ПРИЗНАЧЕННЯ

Тетяна Давиденко

Тетяна Давиденко

КРАЇНА призначення

УДК 82-992

Д 13

Давиденко, Тетяна

Країна призначення / Тетяна Давиденко. – Чернівці : Книги – XXI, 2019. – 192 с.

ISBN 978-617-614-247-8

Листи ведмедя Степана – це подорожні нариси, написані від імені середньостатистичного українського ведмедика. Це історії з різних екзотичних країн і міст, а також міст України, які Степан дійсно відвідав. Тут багато іронії та інтертекстуальності. Пишучи листи до своєї хазяйки, Степан проводить короткий курс української і світової літератури. Країна ж призначення для ведмедика завжди Україна.

Видавництво висловлює щирю вдячність Аліні Гаєвій за дизайн та малюнки, а також Олександрю Ірванцю, який сам знає за що.

Жодну частину з цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва.

© Видавництво «Книги – XXI», 2019

© Тетяна Давиденко, *текст*, 2019

© Аліна Гаєва, *дизайн, малюнки та обкладинка*, 2019

Усі права застережено

*Присвячую татові,
Петру Михайловичу Давиденку*

*Взагалі ж я не проти помандрувати.
Не тому, що не син землі своїй рідній,
а тому, що корисно ночувати
то в півкулі західній, то у східній...*

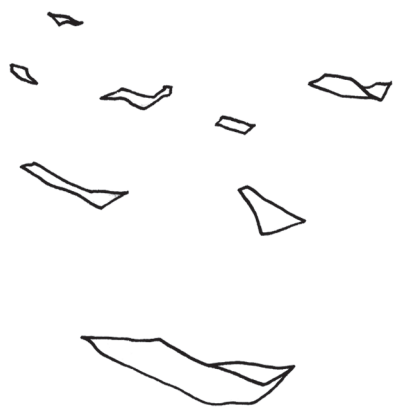
Юрій Андрухович. «Листи в Україну»

*І горам карпатським, й херсонським степам
Розкажує казку ведмедик Степан!*

Олександр Ірванець

*Стьопа, Стьопа
Чотири лапи, попа.*

Сергій Жадан

Акуна матата, або Листи в Україну

Доброго дня, хазяйко, в Кенії сказали б «джамбо». Пише тобі твій ведмідь Степан. Наразі їду рейсовим автобусом у Найробі, вмовстився на даху, в салон зайти не дозволили, ну ти знаєш – «із ведмедями у трамвай неможна»¹. На дашку незастишно, бо вітер, тому лист, який ти тримаєш, – десятий.

Пристав тут до польської групи. І «підтягнув» мову. Пам'ятаєш, ми колись у Любліні жили? В нас дуже красивий і приємний гід, тобі сподобається. Я його сфоткав крадькома, світлину висилаю поштою, Wi-Fi у лоджах (це такі екосистеми, де люди і тварини мешкають разом, от як ми з тобою) немає. За камеру не хвилюйся, впорався, бо мав доброго вчителя. Опанував також суахілі: джамбо, акуна матата, поле-поле, сімба, карібу, асанте сана. Але якщо вже взявся розмовляти суахілі, то не плутай слів «матата» (проблема), «матату» (маршрутка), «матіті» (груди) і «матако» (дупа). Такі от складнощі перекладу.

Устиг уже подивитися три національні парки: Амбоселі, Накуру і Масаї-Мара. Тут дуже багато звірят. Люди пересуваються в машинах, наче у залізних клітках, а тварини за ними з цікавістю спостерігають. Думаю, гепардові, якого я вчора бачив, однаково, кого брати на сніданок – француза, поляка, японця чи навіть українця.

Захопився зебрами, це такі смугасті коні. Несененчи-ха каже, ніби смужки у зебр не повторюються. От візьму й напишу листа в «CSI: Місце злочину», бо ці смужки – як відбитки пальців у людей,

¹ Степан перефразовує відому цитату з книги Михайла Булгакова «Майстер і Маргарита»: «із котами у трамвай неможна».

тобто зебру-злочинця легко відстежити. З конями у смужечку зустрівся в Накуру, там іще було повно рожевих птахів – фламінго.

Але, знаєш, до птахів я байдужий. Інша річ – жовтогаряча, із китицями на різках, жирафа! Якщо хворій дитині показати жирафу, та відразу одужає. От які вони! Дуже схожі на чужопланетян, ходять, як сновиди, повільно й поважно. Як там у вірші пише? «Співають на дахах сновиди, осріблюються краєвиди...»² Жирафів на покрівлях не зустрів, натомість краєвидів – хоч греблю гати.

² Ведмідь цитує вірш Богдана-Ігоря Антонича «Елегія про перстень ночі».

Лев на суахілі називається сімба. Сімба дуже красивий, так і хочеться до нього пригорнутися, намагався крадькома відчинити автівку: хотів до сімби. Вловили і чомусь прив'язали до сидіння.

Гіпотопами роззявляли рота, як справжні роззяви, аж я пригадав історію з викраденням мами Гіпопо, тож не шитиму рукавичок, капелюхів, чобіт, шкіряних крісел; не їстиму котлет із гіпотопата і вам не раджу³. Проте сендвічі, що нам дбайливо загорнули в лоджі, їстиму, тому роблю перерву на ланч, а ти виходи до поштової скрині й завтра.

У Кенії Стьопі допомагала модель⁴ агентства «Ça va» Катрін Несененко.

Січень 2010 року

³ Степан згадує мультфільм «Пригоди малюка Гіпопо».

⁴ У кожній «кrapці» нашої рухомої кулі Степану допомагали красиві та розумні друзі, яких ведмідь називає «моделями».

Кенійсько-українська футбольна збірна, або Стьопине пірожине

Я тут собі попорався – і знову писати. Пишу, спостерігаючи за країною вже з вікна автобуса (перебрався всередину, бо звільнилося місце у салоні: вийшла гладка голомоза жіночка в яскравій сукенці, аж мені від неї очі болять, із трьома упослідженими валізами. Місця звільнилося стільки, що четверо таких, як я, сяде, ще й зебра середніх розмірів, проте зебри тут в авто не їздять).

Люди в Кенії дуже відкриті, проте живуть бідно, як Жебрак-Чебурашка, в будках і картонних коробках. І на тлі цього дивують хороші дороги. Я спершу злякався, щоб до Кенії не перенесли Євро-2012, але потім побачив стадіон у Найробі й заспокоївся.

А тепер про головне. Ми тут з Катькою Несененчихою підготувалися до Євро-2012. Наступним рейсом в Україну вилітає кенійська футбольна збірна, яка готова взяти українське громадянство. На їх вербування мене Катя чомусь не брала, проте щовечора вона поверталась, як новий шилінг, і оскільки у мандрах ми були чотирнадцять днів, то, крім одинадцяти гравців основного складу, маємо ще тренера, суддю й масажиста.

Я дівчину розумію: місцеві дуже красиві, мають черепи правильної форми, а ще чорні-чорні, на відміну від майже білих, але з рисами негроїдної раси «православних» сусідів ефіопів.

Дуже прикро тобі це писати, проте Кенія й Ефіопія ворогують, як у тій книжці про Монтеккі та Капулетті. Я хотів купити щось ефіопське для дядька Сержожі⁵, який написав про цю країну чудову книжку. До речі, ти вже, певно, її шукаєш, то не хвилюйся, приїду сам, поверну тобі і камеру, і книжку, і себе. Я трохи розчарований, що книга ця без малюнків і мап, проте яка ж вона красива: рядки друковані такі рівненькі,

⁵ Степан згадує Сергія Жадана та його книгу віршів «Ефіопія».

що хочеться торкнутися гарних, чорних, як масайські голови, дрібненьких літер пальцями, себто лапами.

Я тут розмірковував про письменників із твоєї полиці, хазяйко, от, скажімо, Гемінгвей... Що там той Гемінгвей писав – я не знаю, але ми з ним мешкали в одному лоджі, тільки я на вісімдесят років пізніше. А ще тут гора є, гарна така, в білому капелюсі, Кіліманджаро називається.

О, ледь не забув, мушу тобі розповісти. Жив я у племені масаї, це ще в Амбуселі. Тут голомозі і жінки, і чоловіки – на фото побачиш. Чоловіки називаються «папа», а жінки – «мама». Дівчатам цього племені роблять обрізання, щоб вони не отримували задоволення. Що їм обрізають – неясно, може, хвости? Я ще малий, тому не все зрозумів, але Несененчиха казала, в Сомалі ще й не таке робиться.

Мене страшенно дратують москітні сітки над ліжками – зробили з порядного ведмеда якусь принцесу. Але ти не бійся: я ще в Києві, таємно від тебе, зробив щеплення від жовтої лихоманки і приймаю пігулки від малярії. До того ж підозрілих напоїв не п'ю, лід у ресторанах не замовляю, наїдків у місцевих не купую, мию лапи і вушка.

Ти, головне, за мене не хвилюйся, годують тут добре. Є навіть підвечірок, як у наших пластунських таборах, на який дають печиво і какао. Вчора випив чотири горнятка какао

і два чаю, так досі не здишу.

От тільки десерти не смачні.

Я, куштуючи їх, збагнув, про що співається в пісні «...пірожине не їсть, а тільки понадкушує»⁶. Це, значить, про мене, про Стьопу, на відпочинку. Наберу тістечок, укушу, а воно на смак – як корм для

⁶ Степан наспівує пісню гурту «ТІК» «Сірожине пірожине».

папуг, то я їх не їм, а тільки понадкушую, все сподіваюся смачне відшукати, поки що марно. Виходить, пісня не про Сірожине, а про Стьопине пірожине.

Я знаю, мою втечу, ще й із твоїм майном, не можна виправдати, проте такої нагоди могло більше не бути. Почув, що до Кенії збирається Катька, то й скочив їй у валізку, а в Найробі втік. Натомість я таки молодець, накупив усім подарунків: гарні – з ебенового дерева – маски, чорні фігурки (як у кіно про «Дванадцять негрят»), різнокольорові намиста і браслети.

Африканці вже не ті: на люстерка і порожні бляшанки не ведуться, їм подавай ойро і долари. На туземців схожі радше ми, коли потрапляємо у місцеві крамниці.

Вибач за такого довгого і заплутаного листа, скучив я, хазяйко, приїжджай, а?

*Привези мені морфій, тютюн і тишу.
Я конаю тут, як остання риба.
А про інше все ще тобі напишу⁷.*

Твій Степан

Р. С. У нас тут ночами хтось видає дивні звуки, сусіди кажуть, що пташка, а я вам скажу, птахи сплять уночі. Як почую ці звуки, відразу уявляю змію, яка сидить на дереві, вирячила очі й роздуває щоки.

У Кенії Стьопі допомагала модель агентства «Ға ва» Катрін Несененко.

Січень 2010 року

⁷ Ведмідь цитує уривок вірша Юрія Андруховича «Листи в Україну».

Лист святому Миколаю, або Out of Africa⁸

Святому Миколаю на Небо
Кенія, Момбаса,
готель «Кенія Бей», кімната 145
ведмідь Степан

Доброго дня, вечора чи навіть ночі, не знаю, що там у Вас на Небі.

Святий Миколаю, пише тобі ведмідь Степан. Цього року я не маю списку бажань, бо вже дорослий. Не проситиму дерев'яного коня, ляльок, пряників, смоктачок, тістечок і намиста.

Я хочу стати рибою-зіркою⁹ – істотою, котра живе в теплому Індійському океані, ховається в мулі й дивиться у небо своїм єдиним прекрасним оком. Сподіваюся, що зірки не їздять у метро, 175-м автобусом Варшавою і тим паче не ходять до школи, а тихо перекочуються у солоній воді.

Таке буде моє прохання до тебе.

Принагідно нагадую, що в цьому році я був чемним і гречним ведмедиком. У школі встигав, добре їв, завжди чистив зуби, пазурі та вушка. Слухався хазяйку.

З повагою і надією – Стьопа

P. S. Я не знайшов у Google твоєї точної адреси, проте у вас установа серйозна, розберуться що й до чого.

Січень 2010 року

⁸ Алюзія на автобіографічну книгу «З Африки» (1937) баронеси Карен Крістенсе фон Бліксен-Фінеке, яка писала під псевдонімом Ісак Дінесен. Події відбуваються в 1914–1931 роках у Кенії. За сюжетом книги було знято художній фільм «З Африки» (англ. «Out of Africa», 1985) – американську епічну романтичну драму режисера Сідні Поллака, з Робертом Редфордом і Меріл Стріп у головних ролях.

⁹ Степан переплутав рибу-зірку і морського їжака, але на Небі установа серйозна, розберуться що й до чого.

Лист № 1, або Трішечки Фінляндії¹⁰

Доброго дня, хазяйко. Цього разу пишу тобі з готелю «Ра». Проте я не в Єгипті. За вікном моєї комірчини – двір-колодязь, у який саме «літній дощ наливає у пляшку двору ніч»¹¹. Сиджу й оце пригадую Родіона Романовича Раскольникова: пам'ятаєш, описуючи його помешкання, ФМ вказує розміри кімнатки. Раскольников, міряючи свою вбогу кімнату в дохідному будинку, робив шість кроків. У мене ніжки меншенькі й кімнатка також. А в сусідів навпроти літній дощ заливає ніч у провулок Кузнечний.

З аеропорту їхав на метро з пересадкою на Технологічному інституті, а потім пішки від метро Площа Повстання. Якого саме повстання – не розібрати.

Від міста в мене враження неоднозначні. Потішили плакати із зображенням Віктора Робертовича Цоя. А потім згадав нас, хазяйко. Бува, дощ за вікном – а нам хоч би що. Сидимо в теплих шкарпетках на підлозі, в каміні потріскують дрова, а ми з тобою знай собі співаємо:

*Третій день з неба тече вода,
Забагато тече води.*

*Кажуть, має тут бути так,
Кажуть, так тут було завжди¹².*

Або навпаки, за вікнами затишних квартир літо, а ми невтомно сидимо при столі в Купідоні¹³

¹⁰ Степан передражнює Олександра Івановича Купріна, в якого є оповідання з такою назвою.

¹¹ Ведмідь цитує уривок пісні Віктора Цоя «Лето».

¹² Уривок пісні Віктора Цоя «Каждую ніч» у перекладі ведмедя Степана.

¹³ Степанко згадує київський кнайп-клуб «Купідон» за адресою Пушкінська, 1-3/5.

з незмінними какао, джином і цеберцем льоду. Тоді годиться наспівувати:

Літо!

Всі хулігани взяли біти,

Когось, напевно, будуть бити,

Проте це повна маячня... ня-ня-ня-ня-ня-ня-ня-ня-ня-ня-ня-ня-ня-ня-ня-ня¹⁴.

Коли за вікном трансюють зиму, можна заспівати:

Біла гидота лежить під вікном.

Я ношу шапку і шкарпетки з вовни¹⁵.

То тільки в пісні так співається, бо я ж хутрянний, від холоду не потерпаю, хіба, бува, ніс мерзне.

Пітер такий загіджений (дуже це слово пасує, не «запасуджений» і не «брудний», а саме «загіджений»), що хочеться його випрати з пральним порошком. Не пратиму: збираюся до Фінляндії.

Сто вісім років Фінляндія була під впливом Російської імперії, проте фіни засвоїли тільки три російських слова, очевидно, головні: водка, тюрма і канава. В цій країні я не вперше: минулого разу їхав до Фінляндії «Сибеліусом», це такий фінський композитор, ти знаєш. Тільки не думай, що битий небитого віз. На честь Сибеліуса назвали електричку. Цього разу тягнуся автобусом, такий я у тебе мандрівний мішка.

Мав проблему з фінськими міліціантами. Виявляється, в Гельсінкі ведмедям у метро не можна. А я ж не морозиво. Поводилися, правда, чемно, доправили до української амбасади, що на вулиці Вехеньютітютія, відпустили і порадили мандрувати містом пішки – дика країна. А от про ведмежий раціон подбали: дорогою бачив багато фішшопів.

Ти знаєш, як я люблю книжки. Для мене читати – як їсти, спати чи рибалити. Тому нашвидкуруч випив у кав'ярні «Фазер»

¹⁴ Ведмедик наспівує пісню Майка Науменка «Лето» у власному переспіві.

¹⁵ Уривок пісні Віктора Цоя «Солнечные дни» у перекладі Олега Скрипки.

горнятко шоколаду і мерщій у книгарню. Фінська мова дуже складна, проте добре, що у книжці про Мумі-троля багато малюнків, тож я у книгарні покрутився, книжечки погортав і побіг до автобуса, бо хочу ще в Турку заскочити (так перша фінська столиця називається). То я тобі, цей, ще обов'язково відпишу, що тут у мене і до чого.

Забув сказати, годують у місцевих готелях не дуже, я за сніданком потихеньку почав ховати окрайці хліба, яблука та мигдаль. Як там удома? Напиши, чи всі живі та здорові? Чи літають ангели над Дунаєм, чи дощі у Львові?¹⁶

P. S. Хоч до 19 грудня залишатися у Фінляндії не збираюся, та про всяк випадок спитався тут щодо святого Миколая. Місцеві звать його Йоулопуккі. Певно, в дитинстві фінського брата Миколая дражнили, таке чудернацьке ім'я. Тутешні прізвища всі такі: Міка й Акі Каурісмьякі¹⁷, Туве Янссон¹⁸, Міка Хаккінен¹⁹, Карл Ґустав Еміль Маннергейм²⁰ (це чотири людини чи одна?)... Оце не можу вибрати собі прізвище. Степан Каурісмьякі, звучить?

Усе, па-па, цілую, побіг.

У Росії та Фінляндії Степанові допомагала модель агентства «Sweetsugar» Тетяна Сахарова.

Вересень 2010 року

¹⁶ Степанчик цитує уривок із «Листів в Україну» Юрія Андруховича.

¹⁷ Міка Каурісмьякі – фінський кінорежисер, сценарист, продюсер. Акі Олаві Каурісмьякі – фінський кінорежисер, сценарист, кіноактор. Молодший брат кінорежисера Міка Каурісмьякі.

¹⁸ Туве Маріка Янссон – фінська художниця шведського походження, романистка, дитяча письменниця та ілюстратор.

¹⁹ Міка Паулі Хаккінен – фінський автогонщик, дворазовий чемпіон «Формули-1».

²⁰ Карл Ґустав Еміль Маннергейм – барон, державний та військовий діяч Фінляндії шведського походження, президент Фінляндії (1944), фельдмаршал Фінляндії (1933), з 1942 – маршал Фінляндії.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка,
повну версію книги.